

مسئولیت کیفری به علت رفتار دیگری

(بررسی موضوعی در حقوق ایران و فرانسه)

تألیف
اعلمه کریمی

انتشارات قانون یار

۱۳۹۹

میشماره	۱۳۶۷، فاطمه، گریبی -
عنوان قراردادی	ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc فرانسه. قوانین و احکام France.Laws,etc
عنوان و نام پدیدآور	مسئولیت کیفری به علت رفتار دیگری (بررسی موضوعی در حقوق ایران و فرانسه) / تألیف فاطمه گریبی،
مشخصات نشر	تهران: انتشارات قانون یار، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	۲۳۸ ص.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۴۶۱-۸
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۲۳۳.
موضوع	مسئولیت جزایی شخصیت حقوقی -- ایران
موضوع	Criminal liability of juristic persons -- Iran
موضوع	مسئولیت جزایی شخصیت حقوقی -- فرانسه
موضوع	Criminal liability of juristic persons -- France
موضوع	مسئولیت جزایی -- ایران
موضوع	Criminal liability-- Iran
موضوع	مسئولیت جزایی -- فرانسه
موضوع	Criminal liability-- France
موضوع	جرم -- ایران
موضوع	Criminal behavior -- Iran
موضوع	جرم -- فرانسه
موضوع	Criminal behavior -- France
موضوع	حقوق جزایی -- فرانسه
موضوع	Comparative Cr.
موضوع	KM ۱۸۳۹
رده بندی کنگره	۳۴۶/۵۵۰۲
رده بندی دیویی	۹۳۰۷۶۱۶
شماره کتابشناسی ملی	

مسئولیت کیفری به علت رفتار دیگری

(بررسی موضوعی در حقوق ایران و فرانسه)

تألیف: فاطمه گریبی

ناشر: قانون یار

ناظر فنی: محسن فاضلی

نوبت چاپ: اول-۱۳۹۹

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۵۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۴۶۱-۸

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، پلاک ۹۲

تلفن: ۰۲۱۶۶۹۷۹۵۱۹

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۱
فصل اول.....	۱۵
ماهیت و مبانی حقوقی مسئولیت کیفری به علت رفتار دیگری.....	۱۵
مقدمه.....	۱۵
گفتار اول - ماهیت مسئولیت کیفری به علت رفتار دیگری.....	۱۵
گفتار دوم - مبانی اصل مسئولیت کیفری به علت رفتار دیگری.....	۹۴
فصل دوم.....	۱۱۵
آثار حقوقی مسئولیت کیفری به علت رفتار دیگری.....	۱۱۵
مقدمه.....	۱۱۵
گفتار اول - مصادیق و محدوده ی جرایم ارتدایی در اصل مسئولیت کیفری به	
علت رفتار دیگری.....	۱۱۶
گفتار دوم - ضمانت اجرا.....	۱۹۵
نتیجه گیری.....	۲۱۹
منابع و مأخذ.....	۲۳۱

پیشگفتار

مسئولیت کیفری یکی از اصول شاخص در عرصه‌ی حقوق کیفری به شمار می‌رود که موجب پاسخ‌گویی افراد بر حسب دارا بودن شرایط مسئولیت کیفری در مقابل قانون است. با شناسایی اصل شخصی بودن مجازات، مسئولیت جمعی و آثار ناگوار آن در حقوق بسیاری از کشورهای جهان فرواشیده به طوری که سزار بکار یا دانشمند ایتالیایی با نوشتن رساله‌ی «جرایم و مجازات‌ها» و در فرانسه ناپلئون با ایجاد «کد ناپلئون» سعی در برقراری عدالت به صورت مدون کردند. به مرور زمان با رشد کمی قوانین، مسئولیت کیفری به علت رفتار دیگری شکل گرفت و اشخاص دیگری وارد عرصه‌ی مسئولیت کیفری شدند. مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی در فرانسه تا سال ۱۹۹۲ و در ایران تا ۱۳۹۲ به صورت استثنائیه اما با تصویب قوانین جدید به یک اصل خدشه‌ناپذیر تبدیل شد. سؤال اساسی در کتاب حاضر این است که تا چه میزان می‌توان قواعد مشترکی در این زمینه بین حقوق ایران و فرانسه یافت؟ با یک مقایسه‌ی تحلیلی با توجه به سابقه‌ی قانون‌گذاری در حقوق مدنی فرانسه در باره‌ی مسئولیت کارفرما، والدین و والدین و قانون کیفری نوین فرانسه و همین‌طور سابقه‌ی آرای قضایی ایران و قانون جدید مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، با اختلاف نظر در بعضی موارد می‌توان به لحاظ مبنایی به نظریه‌ی خطای دگرگون تقصیری^۱ که برای اولین بار در حقوق انگلستان مطرح شد قائل بود. امروزه ضرورت‌های زندگی در بخش اجتماعی، اقتصادی یا رسیدگی‌های قضایی، ما را با خطراتی مواجه کرده است به طوری که نه تنها باید مسئولیت شخصی افراد را در چارچوب قانون بپذیریم بلکه در شرایط خاص، ناگزیر از قبول اصل مسئولیت کیفری به علت رفتار دیگری خواهیم بود؛ چرا که با پذیرش صرفاً اصل شخصی بودن مجازات، افراد بسیاری که در وقوع جرم ایجاد شده، دخیل بوده و نقش حاشیه‌ای در بروز آسیب به دیگران داشته‌اند، مجازات نمی‌شوند که در نتیجه‌ی آن، هدف مهم کیفر برای جلوگیری از

^۱ Fault doctrine

فرد اشخاص مجرم از چنگال عدالت که در ایجاد ضرر وارده نقش مستقیم یا غیر مستقیم داشته اند، دست یافتنی نخواهد بود. اصل مسئولیت کیفری به علت رفتار دیگری، یکی از اصول شناخته شده و خدشه ناپذیر در حقوق بسیاری از کشورها چون ایران، فرانسه، انگلستان و دیگر کشورهاست. اصطلاح رایجی که از حقوق فرانسه در این مورد اقتباس شده و وارد حقوق ایران شده «مسئولیت کیفری ناشی از عمل دیگری» است. لغت عمل در فرانسه شامل فعل و ترک فعل می باشد. این در حالی است که قانون مجازات اسلامی در ماده ی ۵۶۸ اشاره به فعل و ترک فعل در رفتار مکرمانه کرده است و لغت عمل در آن به چشم نمی خورد و شاید این یکی از نواقض قانون گذاری در ایران است. این موضوع در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ به صورت یک اصل پذیرفته شد و مصوباتی قانونی بسیاری را در خود جای داد. اما به علت تازگی آن دارای ابهامات بسیاری است. همچنین در قانون ۱۹۹۴ فرانسه، هم در قانون مدنی و هم مجازات تا حدودی توانسته جایگاه خود را بیابد. آری دادگاه های دو کشور نیز تا حدی می توانند در این زمینه راهگشا باشد چرا که دادگاه ها تا قبل از تصویب قانون یا مواد قانونی مرتبط در این زمینه، با موارد متعددی مواجه می شدند که ضرورت تصویب قوانینی از قانون برای جلوگیری از صدور آرای متفاوت احساس می شد.